

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 6321/2022
26.04.2023. година
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Александар Жолдош, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради чинидбе и исплате, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3060/22 од 22.12.2022. године, у седници већа одржаној дана 26.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3060/22 од 22.12.2022. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору П 19/22 од 02.09.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је приговор ненадлежности суда да поступа у овој правној ствари. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужила тражила да се уклоне стање и последице њене директне и индиректне дискриминације стављањем ван правне снаге дискриминаторске одлуке Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 92/2011), рок за подношење захтева – члан 9, престанак важења ранијег Закона – члан 32, завршна одредба – члан 33 и даље обавезе тужена да донесе одлуку о враћању Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 33/06) по члану 2. став 2, право на подношење захтева за рехабилитацију не застарева, затим да се обавезе тужена да исправком овог пропуста примени Закон о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 92/2011), законска рехабилитација – члан 5. став 1, који је држава морала применити на деду тужиле док је Закон о рехабилитацији још био на снази и рехабилитовати га по сили закона, те да се обавезе тужена да тужиле исплати правично новчано задовољење накнаду дискриминацијом нанете нематеријалне штете у износу од 1.300.000,00 динара са припадајућом судском законском затезном каматом. Ставом трећим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка. Ставом четвртим изреке, тужила је ослобођена од обавезе плаћања судских такси у овом предмету.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 3060/22 од 22.12.2022. године, одбијена је жалба тужиле и наведена првостепена пресуда потврђена у ставовима другом и трећем изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију због апсолутно битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачке 6. и 12. ЗПП и релативно битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, као и због погрешне примене материјалног права.

Ревизија је дозвољена по члановима 403. став 2. тачка 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11...18/20) и 41. став 4. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник РС“ бр. 22/09 и 52/21), те је Врховни касациони суд испитао правилност побијане пресуде по члану 408. Закона о парничном поступку и утврдио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Преостале повреде одредаба парничног поступка на које је ревизијом указано, у парници која је окончана доношењем мериторне пресуде чланом 407. ЗПП нису предвиђене као разлог за изјављивање ревизије.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца, рођена ...1965. године је дана 28.01.2021. године поднела захтев за рехабилитацију покојног деде по оцу ББ, који је умро ...1942. године у ..., Општина Захтев је одбачен као неблаговремен правноснажним решењем Вишег суда у Сомбору Рех 1/21 од 05.02.2021. године, пошто је по члану 9. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 92/2011) последњи дан прописаног рока за подношење захтева био 16.12.2016. године. Тужилца је након тога, дана 15.09.2021. године против тужене државе поднела тужбу ради утврђења дискриминације. Правноснажном пресудом Вишег суда у Сомбору П 69/21 од 23.11.2021. године, одбијен је тужбени захтев којим је тражила да се обавезе тужена Република Србија да брише из досијеа са личности, имена и презимена њеног деде да је непријатељ народа и државе и тако уклони стање дискриминације, те да јој надокнади нематеријалну и материјалну штету у износу од 1.300.000,00 динара. Актуелну парницу тужилца је покренула дана 28.04.2022. године, а тужбени захтев у садржини означеној изреком првостепене пресуде, заснива на наводима да је држава по сили закона требала да рехабилитује њеног деду.

Нижестепени судови одлуку о неоснованости постављеног захтева заснивају на одредбама члана 14. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, члану 3. Повеље о људским и мањинским правима и грађанским слободама, те члановима 5. – 7. Закона о забрани дискриминације, налазећи да утврђене чињенице не дају основ за закључак да је држава предузела акт непосредне, односно посредне дискриминације, чија је основна карактеристика постојање неоправданог прављења разлике између лица које тврди да је дискриминисано и других лица у истој или упоредивој ситуацији. Напротив, тужилца је као и сва друга лица, у складу са важећим законима о рехабилитацији могла поднети захтеве за рехабилитацију, те би у оквиру тих поступака суд по службеној дужности од надлежних државних институција прикупљао документацију која се тиче лица чија се рехабилитација захтева.

По оцени Врховног касационог суда, нижестепени судови су правилно применили материјално право, оценивши да тужбени захтев за отклањање дискриминаторских аката није основан.

Одредбом члана 2. став 1. тачка 1. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник РС“ бр. 22/2009 и 52/2021) прописано је да изрази „дискриминација“ и „дискриминаторско поступање“ означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе, као и на чланове њихових породица, или њима блиских лица, на отворен или прикривен начин, а које се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, роду, родном идентитету, сексуалној оријентацији, полним карактеристикама, нивоу прихода, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима (лична својства).

Тужилца у овом судском поступку тражи заштиту на подлози тврдње да је држава дискриминаторски поступила када је ограничила важење Закона о рехабилитацији, па је она ускраћена у могућности да се одлучи о поднетом захтеву за рехабилитацију њеног деде, иако је тек сада успела да дође до документације о његовом страдању.

Правилно је становиште нижестепених судова да нормативном активношћу држава није починила акт дискриминације, пошто је тужилца као и сва остала лица која су подносила захтеве за рехабилитацију, под условима предвиђеним законом то могла да учини, те би у оквиру тог поступка суд од надлежних државних институција прикупљао документацију која се тиче лица чија се рехабилитација захтева. Право је државе да општим нормама пропише врсту и садржину заштићених права, те рокове и начин на који се ова права остварују. Право да захтева рехабилитацију тужилца је имала по Закону о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 33/2006), потом по Закону о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 92/11) до 16.12.2016. године, након ког времена је по позитивном праву она изгубила право на судску заштиту. Чињеница да се тужилца пасивно држала, не ствара посебан основ за заштиту права тужилце по другом закону, Закону о забрани дискриминације, који се примењује за случај утврђења постојања неоправданог прављења разлике између лица у истој или упоредивој ситуацији, чега у конкретном случају нема.

Из изнетих разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**